

Verslag debatbijeenkomst VPPG in Ommen op 8 febr. 2020

Beknopte weergave van het betoog van Fons Zinken (vz VPPG):

Raadsleden zijn verantwoordelijk als inwoners vastlopen

Veel raadsleden beseffen niet dat de gemeenteraad het fundament is van onze grondwettelijke democratie. Zij vertegenwoordigen immers de inwoners. En die inwoners hebben veel problemen met het landelijke beleid. Gezinnen werden huis uitgezet en kwamen zwaar in de schulden door de belastingdienst. De kwetsbaarste jongeren in Nederland krijgen niet of niet op tijd hulp. Thuiszorgorganisaties met financiële tekorten. Ouderenzorg in opstand. Uitbuiting thuiszorgmedewerkers. Toename van het aantal dakloze mensen. Deze opsomming is slechts het topje van de ijsberg.

Zuinigheid bedriegt de wijsheid.

De landelijke politieke partijen zijn de oorzaak van de massale opstand in de samenleving. Al decennialang wordt de positie van de gemeenteraden verwaarloosd. En de lokale partijen verroeren zich nauwelijks. Zij vertonen een valse bescheidenheid. Zij hebben recht op opleidingen, fractieondersteuning en gelijke kansen bij gemeenteraadsverkiezingen. Veel lokale partijen maken daar geen gebruik van met als argument dat het geld is van de inwoners.

Het raadslid moet meer zijn dan zijn eigen ik.

Volksvertegenwoordiger is in de huidige ingewikkelde samenleving een dagtaak. Dat betekent niet alleen stukken lezen maar vooral op een onafhankelijke wijze een dienende plaats in te nemen tussen de gemeenschap. Als vrijwilligersbaantje is die functie niet meer in te vullen.

Neem als raad de leiding in het belang van de inwoners

De macht is nu overgenomen door het college van B&W. En dat is slecht schrijft de Raad voor de Rechtspraak. Want het is de raad die het beleid bepaald voor de inwoners. Het college dient aan te geven hoe de uitvoering daarvan kan worden ingevuld. Maar de raad beslist uiteindelijk.

Samen in de VPPG werken aan versterken lokale partijen.

De minister en de VNG willen de lokale partijen muilkorven via het steunpunt lokale partijen in Den Haag. Daarin wordt € 550.000 jaarlijks geïnvesteerd. Deze centralistische geldsmijterij tart het bestaansrecht van de lokale partijen. Voor onze strijd voor gelijke rechten heeft de vakvereniging VPPG meer steun nodig.

+++++

“In het westen maken wij een kolossale fout. We zien de democratie als een onwrikbaar gegeven. We zien niet wat het werkelijk is, namelijk een boeket mooie tere bloemen, die voortdurend aandacht en zorg nodig hebben. De Democratie heeft immers vele vijanden. Het fragiele boeket dreigt voortdurend vertrappeld te worden, door diverse machten. We zien Democratie dus - geheel ten onrechte - als vertrouwd en massief meubilair in onze staatsinrichting.”

Rutte heeft deze metafoor gepikt en er een teer vaasje van gemaakt, maar deze wijze woorden zijn van Yanis Varoufakis, die in 2015 minister is geweest van Griekenland, het land waar de democratie zowat werd uitgevonden.

Achter (de afbeelding hierboven) mij ziet u een waarschuwing die Rutte vrijwel zeker niet zal plagiëren.

Het is de titel van een kritisch essay uit mijn hand over het democratisch cultuur op lokaal niveau. U kunt het vinden op internet.

Fons vertelde net waar hij is geboren. Ik ben in Suriname geboren, in een islamitisch georiënteerd gezin. Na de middelbare school mocht ik niet verder studeren, mijn broers wel. Ik werd jong uitgehuwelijkt, mijn broers waren nergens aan gebonden.

Gelukkig zitten Vrijheid en Gelijkwaardigheid in de Nederlandse Grondwet verankerd. Want wie wil nou niet in alle vrijheid kunnen denken, spreken en handelen.

Als politieagent in Utrecht stond ik sinds 1987 ten dienste van de Nederlandse....

Rechtstaat.

Maar ik was er niet zo vrij als ik wenste. Te veel bazen die wat over mij te vertellen hadden. Naast mijn politiewerk ben ik ook 10 jaar jongerenwerker geweest in mijn woongemeente Nieuwegein. Daar vroeg de PvdA in 2005 of ik mij verkiesbaar wilde

stellen. Ik was niet eens lid van een partij. Met voorkeursstemmen werd ik gekozen en ik verheugde mij op mijn vrijheid als volksvertegenwoordiger en om mijn beste krachten aan de Nieuwegeinse gemeenschap te geven. Ik zou eindelijk mijn vleugels kunnen spreiden en vliegen.

Nu lach ik mezelf uit vanwege zoveel naïviteit. Laat ik het zo zeggen: ik kwam van een ijskoude kermis thuis.

In 2011 richtte ik een lokale partij op.

Waar ik binnen de PvdA flink eronder werd gehouden door mijn partijgenoten, inclusief de wethouder en de burgemeester, werd in de raad door burgemeester en coalitiepartijen geen middel geschuwd om mij, als onafhankelijk raadslid te frustreren in mijn werk. Ik hoef u niet te vertellen dat de coalitiepartijen en de burgemeesters - op enkele uitzonderingen - na tot de gevestigde landelijke partijen behoren. Hoe dat allemaal in zijn werk kan gaan heb ik in dat essay uiteengezet.

Als raadslid sta ik onderhand 14 jaar ten dienste van de Nederlandse **Democratie**. Ik volg nauwlettend de ontwikkelingen in en buiten Nederland en zie veel reden tot zorg. Het gaat niet goed met onze **rechten en vrijheden**. Er is niemand die de democratie handhaaft en de werkomstandigheden voor lokale raadsleden worden met de dag onveiliger. Want wetten en regelgeving worden niet zelden bij raadsmeerderheid met voeten getreden.

De beschavingsnorm "Gelijke monniken gelijke kappen", art 1 van de Grondwet gaat al niet eens op voor de belangrijkste pijlers van de democratie: de raadsleden! Laat staan voor de rest van de burgers.

Wat ik als dochter bij mijn ouders heb moeten doorstaan en als vrouw van mijn echtgenoot, maken de lokale partijen nu mee: Achterstelling en onderdrukking: De landelijke partijen mogen alles en wij, wij hebben het nakijken. Je mag wel ontstaan, je mag wel be-staan, maar je beweegt je uitsluitend binnen de kaders die door de landelijke partijen ten faveure van alleen henzelf worden getrokken.

Lokale raadsleden zeggen vaak: "Wij zijn er heel trots op dat we het op eigen kracht doen. Wij hoeven die subsidie niet."

Trots is uiteraard volkomen terecht. We zijn - om met Ramses Shaffy te spreken - een vorst op eigen vierkante meter. Tegelijkertijd maakt die uitspraak ook duidelijk dat we vaak onvoldoende doordrongen zijn van de twee maten waarmee wordt gemeten, van het onrecht dat ons, lokale raadsleden, ten deel valt. Dat heeft grote gevolgen voor het democratisch gehalte van ons staatsbestel. Er treedt democratisch bloedarmoede op.

Ook in een gaaf land als Nederland kan opzettelijke achterstelling en onderdrukking de kop opsteken. Daarvoor hoeven we niet naar landen te kijken waar voornamelijk bananen worden verbouwd. Wij zijn wel een democratie en we hebben een

Grondwet - jazekeer - maar de praktijk is helaas niet van papier. Volgens de oud Nationale Ombudsman is de Grondwet zelfs zo dood als een pier.

Over de partijdigheid van de media zal ik het maar even niet hebben. De landelijke partijen zitten niet stil. Ze gunnen ons heel vriendelijk een plekje achter in hun bus en wij zullen vrolijk een stukje mee mogen rijden in de richting die zij bepalen. Ze zullen ons vast ook van alles aan zoethoudertjes toewerpen. En voor we het weten zitten we in een geforceerd huwelijk met de VNG en zijn we afhankelijk van de landelijke partijen. Want alleen wie zoet is krijgt lekkers.

Ondertussen wordt, zoals u in onze nieuwsbrieven heeft kunnen lezen, telkens een regeltje of wetje geïmplementeerd om heel zachtjes het LICHT van de lokale partijen uit te draaien.

Mocht u denken dat de landelijke partijen vrijwillig een stukje macht gaan afstaan dan moet u heel snel iets anders denken. Want dat gaat niet gebeuren. Patrick van Schie, de directeur van de Teldersstichting, het wetenschappelijk bureau van de VVD erkent ten volle dat de landelijke partijen macht moeten afstaan om de lokale partijen en dus de werking van de democratie de ruimte te geven waar ze het volste recht op hebben maar hij zei ook letterlijk: "Zolang de kiezers ons niet **dwingen** om macht af te staan gaat het niet gebeuren."

Beste aanwezigen, ze moeten dus gedwongen worden. Voor belangrijke veranderingen zijn altijd activistische krachten nodig. En het is nu of nooit.

Macht en Democratie bijten elkaar, óók als die macht via het democratisch proces is verworven. Dat verklaart hoe in de loop van decennia een onbalans is ontstaan wat tot uiting is gekomen in het afgenomen vertrouwen in de politiek en nu in de vele protesten overal. Er is nogal wat aan de hand.

Ook de forse groei van lokale partijen is daar een gevolg van. Wij belichamen de hoop van liefst 30 % van de kiezers dat wij de democratie zullen repareren.

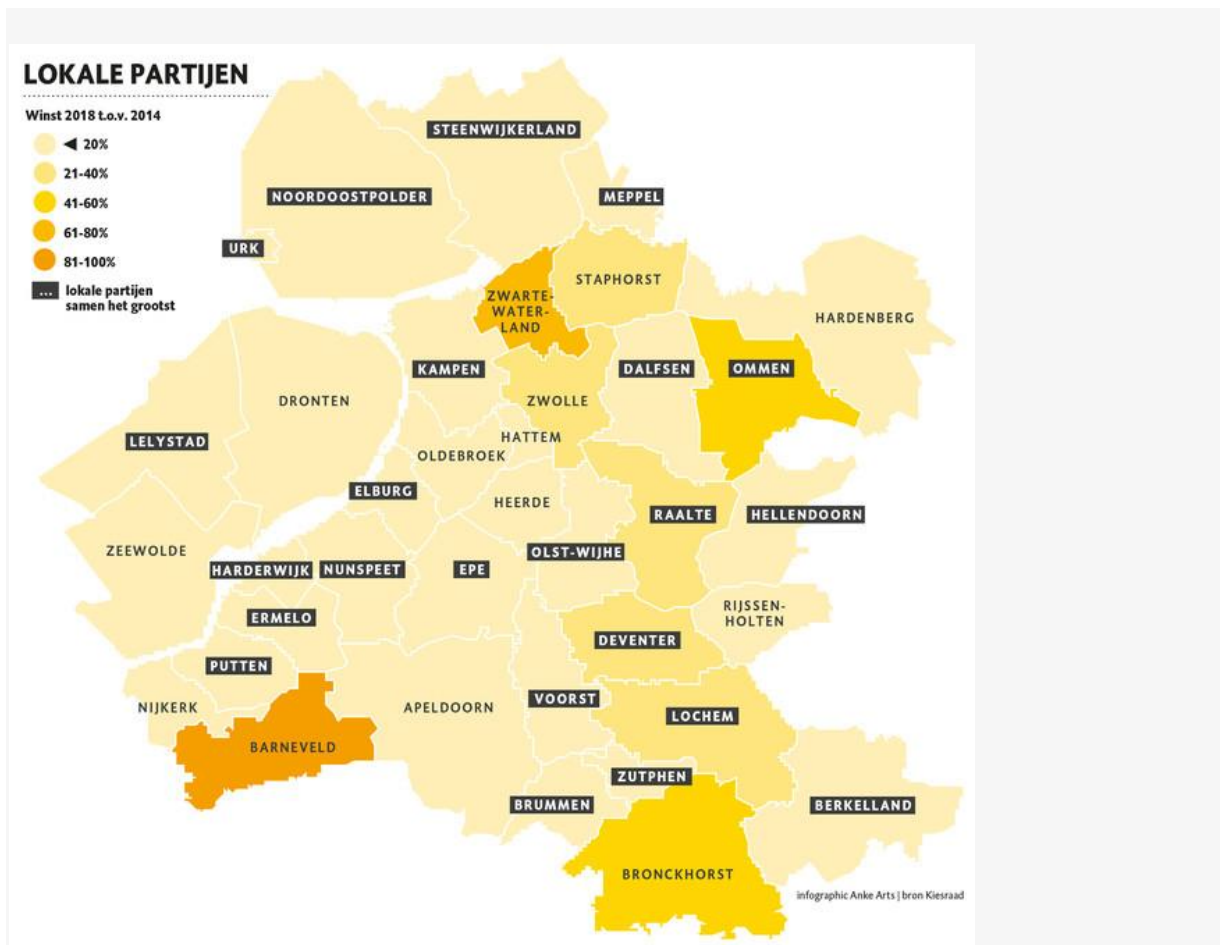
Er ligt dus een schone taak voor ons. Een taak die wij pas kunnen volbrengen als we enerzijds onafhankelijk blijven en anderzijds de krachten bundelen.

Het is de hoogste tijd om collectief in actie te komen voor Radicale gelijkwaardigheid.

Wij zijn dat simpelweg verplicht aan onze kiezers.

+++++

Twee artikelen over de bijeenkomst in de Stentor

PREMIUM

Winst lokale partijen 2018 tov 2014 en in welke gemeenten zijn de lokale partijen samen het grootst. © Dagmar Heikens

Lokale partijen starten ‘opstand’ vanuit Ommen

„Laat de opstand vandaag beginnen, hier vanuit Ommen.” Aldus professor Douwe Jan Elzinga zaterdag tijdens de eerste van vier debatochtenden van de VPPG, de Vereniging voor Plaatselijke Politieke Groeperingen.

Hans Keesmaat 09-02-20, 10:01

Want het besef dat het politieke systeem niet meer goed functioneert, dringt steeds dieper door in de samenleving, vindt hij. „Het is een veenbrand die al twintig jaar voortwoekert.”

De hoogleraar staatsrecht en voormalig voorzitter van de Staatscommissie Dualisme en Lokale Democratie was zaterdag de belangrijkste spreker in de bovenzaal van café Flater in Ommen. Daar hoorden zo'n veertig lokale raadsleden uit de noordelijke provincies hem vertellen dat de democratie in gevaar is. Enerzijds doordat lokale partijen nog altijd niet overal serieus genomen worden, anderzijds omdat het partijstelsel in zijn voegen kraakt.

In veel gemeenten in deze regio zaten 'de lokalen' bij de laatste raadsverkiezingen in 2018) in de lift (zie kaartje hierboven).

„De samenleving wordt steeds opstandiger”, betoogde ook VPPG-voorzitter Fons Zinken. „De boeren, de bouw, de thuiszorg, het onderwijs; alles komt in verzet, omdat de lokale democratie decennialang is verwaarloosd.”

Gemeenten kunnen nauwelijks meer eigen beleid maken. Het gevolg: veel raadsleden die enthousiast voor hun eigen inwoners wilden opkomen, druipen teleurgesteld af.”

Douwe Jan Elzinga, Hoogleraar staatsrecht

Hoogleraar Douwe Jan Elzinga. © Bart-jan Van Rooij

Volgens Elzinga - „Ik zet het graag een beetje stevig aan” - wordt de gemeenteraad steeds meer de uitvoeringsdienst van de rijksoverheid. „Driekwart van hun besluitvorming heeft geen enkele relatie meer met hun eigen woonplaats. De rijksoverheid legt veel taken neer bij de gemeenten, maar die kregen onvoldoende geld mee en vaak ontbreekt het hen aan inhoudelijke kennis.”

„De nationale bezuinigingsdoelstelling wordt volledig afgewenteld op de gemeenten, met alle gevolgen van dien voor bijvoorbeeld de jeugdzorg. Gemeenten kunnen nauwelijks meer eigen beleid maken. Het gevolg: veel raadsleden die enthousiast voor hun eigen inwoners wilden opkomen, druipen teleurgesteld af.”

Machtsfactor

In het aansluitende debat zeiden veel politici zich hierin te herkennen. Ook de provincies werden genoemd als een machtsfactor die een streep haalt door veel lokale besluiten.

Hoewel ze zich achtergesteld voelen door het beleid van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), denken de lokale partijen een belangrijke rol te kunnen spelen in de verwachte kentering. „We zijn sterker in de lokale samenleving geworteld dan de gevestigde partijen”, meent de Ommense VOV-fractievoorzitter Gerrit de Jonge, die de debatochtend naar zijn woonplaats had gehaald. „We moeten dit verhaal uitdragen waar we kunnen. En daarvoor moeten we ook al die CDA-, PvdA- en VVD-burgemeesters mee zien te krijgen.”

We moeten minder vanuit een vijandbeeld en een Calimero-gevoel gaan denken.”

Douwe Jan Elzinga, Hoogleraar staatsrecht

Elzinga noemde meer bevoegdheden voor de minister van Binnenlandse Zaken 'het begin van een oplossing'. Daarnaast moet er meer geld vrijkomen voor professionalisering van het raadswerk. Ook zullen al die lokale partijen zelf meer onderling overleg moeten voeren, werd vanuit de zaal betoogd. „Want we zijn nu al een machtsfactor die niet meer te negeren valt. Maar we moeten minder vanuit een vijandbeeld en een Calimero-gevoel gaan denken.”

De hoogleraar staatsrecht ziet de verhoudingen kantelen: „Nu is zo'n dertig procent van de raadsleden in Nederland lid van een plaatselijke partij. Ik voorspel dat dat over vijf jaar de helft is.”

+++++

Rol van lokale politieke partijen onder vuur tijdens eigen landelijk debat in Ommen

Gerrit de Jonge, voorman van VOV Ommen, bij een onderzoek in 2017 naar asbestdeeltjes in het buitengebied nadat inwoners daarover aan de bel hadden getrokken. © FFU Frank Uijlenbroek

De Vereniging voor Plaatselijke Politieke Groeperingen (VPPG) trapt vandaag in Ommen een reeks van landelijke bijeenkomsten af over de positie van de lokale partij. Daar is toch niks mis mee, na de veelal klinkende verkiezingsoverwinningen voor lokale partijen in 2018? Dat valt nog te bezien, zegt ‘gastheer’ Gerrit de Jong van Volkspartij Ommen Vooruit.

Ingrid Stijkel 08-02-20, 15:00

Wat is de aanleiding voor deze bijeenkomst?

„We willen de lokale politiek nog meer op de kaart zetten. Dertig procent van de lokale zetels wordt bezet door lokale partijen. We willen met elkaar bespreken hoe we ze nog meer in positie kunnen brengen.”

Het ging toch heel goed met de lokale partijen? Er zijn in de laatste gemeenteraadsverkiezingen klinkende overwinningen behaald.

„In Ommen heeft een van de lokale partijen de positie gekregen om mee te kunnen regeren. Maar in andere gemeenten zie je dat er veel zetels door de lokale partijen zijn binnengehaald, maar dat ze niet mee mogen doen in het college. De gevestigde orde wil er niet met de lokale partijen samenwerken. Zoals bijvoorbeeld in Hellendoorn is gebeurd.”

Wat kun je daar nu nog tegen doen?

„Wat je veel ziet is dat er heel veel vanuit bovenaf, vanuit het college, naar beneden gedropt wordt. Dan zit je maar beetje als stemvee in de gemeenteraad. Dat zou ik graag veranderd willen zien. Je kunt een initiatiefvoorstel indienen, een motie, maar in de praktijk zie ik dat dat heel weinig gebeurt. Raadsleden wachten maar af waar het college mee komt. En de coalitie die het college niet wil afvallen, stemt weer voor een collegevoorstel. Wat ik mooi zou vinden, is dat het veel meer van onderaf zou komen. Thorbecke heeft dat ook zo bedoeld. Hij zei: de bevolking is mans genoeg om aan te geven wat zij willen.”

„Als volksvertegenwoordiger moet je de spreekbuis van het volk zijn. Ik vind het interessante materie. De VPPG heeft besloten vijf landelijke thema-dagen te organiseren om die positie van de lokale partijen te bespreken en ik heb het voortouw genomen om dit in Ommen voor de Noord-Nederlandse lokale partijen op te pakken.”

Waardoor raakt die spreekbuis van het volk ondergesneeuwd?

„Dat is er ingeslopen. De politiek wordt geregisseerd vanuit de gevestigde partijen in Den Haag en de provincies. Misschien moet ik het niet tegen jou zeggen, maar ik heb ook wel de indruk dat lokale partijen ingeslopen zijn. Je ziet het alleen al aan de opkomst voor de bijeenkomst zaterdag: voor alle noordelijke provincies hebben zich maar 35 mensen aangemeld. Dat vind ik teleurstellend.”

Waar ligt de focus bij VOV en zijn daarin al successen geboekt?

„Wij doen ook vaak initiatiefvoorstellen. Het wordt ons niet altijd in dank afgenomen door de coalitiepartijen. Boek je succes? Ja en nee. Soms worden dingen overgenomen, kortgeleden bijvoorbeeld de bestrijding van de eikenprocessierups. Dat plan van de burgers is overgenomen. Kortgeleden gingen we in de kwestie rond de komst van de asielzoekers naar Ommerschans om er met de inwoners om tafel te zitten. Dat soort verhalen breng ik in in de gemeenteraad. Soms duurt het wat langer voordat je succes boekt.”

„De kracht van de lokale partijen is dat ze dicht bij de inwoners staan en van daaruit dingen in de raad kunnen inbrengen. Ik zie dat een aantal partijen heel fanatiek bezig zijn, zoals bijvoorbeeld in Twenterand, en een aantal zakt ook weer terug. We moeten elkaar bij de les houden.”

Twee zetels

De Volkspartij Ommen Vooruit (VOV) behaalde bij de laatste raadsverkiezingen in Ommen twee zetels, net als de verkiezingen daarvoor toen de partij voor het eerst meedeed. De andere lokale partij in de Vechtstad, de Lokale Partij Ommen (LPO), groeide met haar gele peper-verkiezingsprogramma ('de LPO blijft scherp') van twee naar vier zetels en leverde een wethouder.

In 2018 behaalden lokale partijen in deze regio flinkende overwinningen. Zoals Swollwacht in Zwolle (van drie naar zes, leverde voor het eerst een wethouder) en

Lokaal Hellendoorn die van geen zetel naar acht ging. Gemeentebelangen zit in een aantal regio-gemeenten al langer stevig in het zadel, zoals in Dalfsen, Raalte en Deventer.

De eerste regiobijeenkomst is zaterdag in café - restaurant de Flater in Ommen. De VPPG stelt er ook de beschikbaarheid van een subsidie voor de lokale politiek ter discussie. Die zou via de VNG alleen maar naar de gevestigde politieke partijen, zegt De Jonge. „Wij als lokalen plassen naast het potje.”

+++++

BIJLAGEN:

Sheets bij inbreng voorzitter VPPG Ing. Fons Zinken

	
Programma	
10.30 - 10.35	Welkomstwoord door Gerrit de Jonge, fractievoorzitter VOV
10.35 - 10.50	Voorzitter VPPG Ing. Fons Zinken: "Gemeenteraad als fundament van onze democratische rechtstaat"
10.50 - 10.55	Intermezzo door Haseena Bakhtali, secretaris VPPG
10.55 - 11.35	Prof. mr. dr. D.J. Elzinga: "Kan het lokaal-politieke stelsel overleven?"
11.35 - 11.50	Koffie / thee pauze
11.50 - 12.50	Discussie
12.50 - 13.05	Afronding met conclusies
13.05	Sluiting/Lunch

VPPG
Vereniging voor Plaatselijke Politieke Groeperingen

Ing. A.J.G. (Fons) Zinken
(voorzitter)

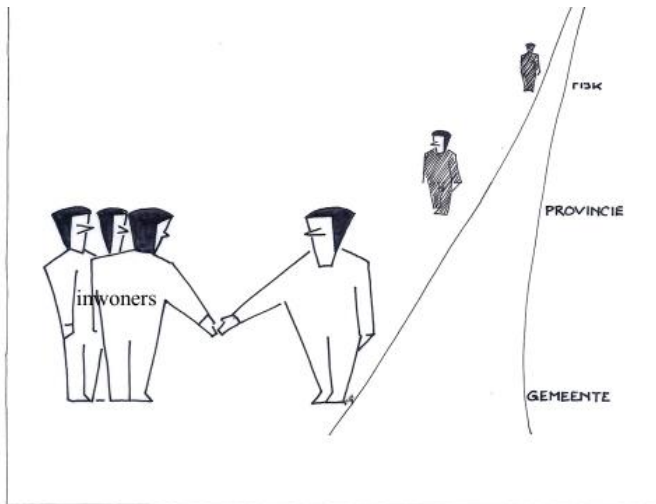
**Gemeenteraden: Het fundament van
onze democratische rechtstaat!**

**Eigen gelijk is niet altijd de waarheid, die
is immers niet los te zien van de
ontmoeting tussen mensen.**

**Waarheid ontstaat in dialoog, niet door
stellingen en meningen te poneren.**

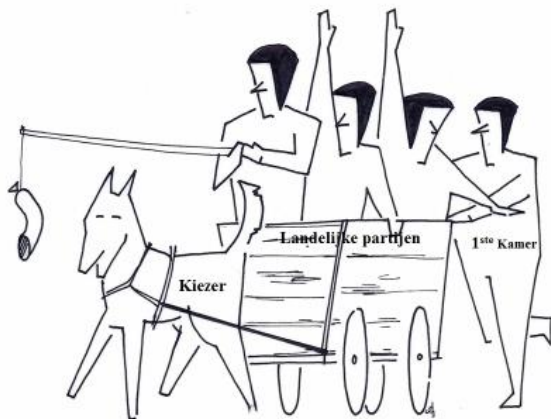
**Juist toetsing aan de opvatting van
anderen kan ruimte scheppen die
nodig is om met fundamentele
verschillen om te gaan.**

Prinses Beatrix

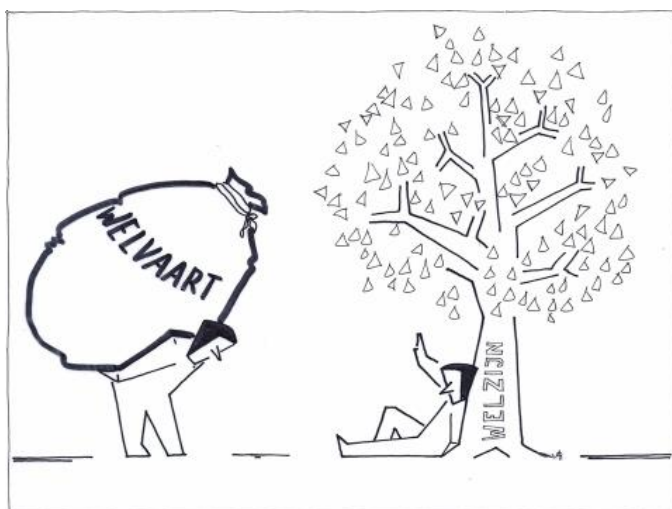
Opstandige samenleving

- Kindertoeslagaffaire, Boeren, Bouw, Thuiszorg, Onderwijs, Specialisten ziekenhuis, De derde macht wankelt, jeugdzorg, onderwijs enz.
- Oorzaak is de decennialange verwaarlozing van de lokale democratie.
- De Nationale Ombudsman Van Zutphen naar aanleiding van een arbeidsconflict van twee Heerlenaren bij de sociale werkvoorziening: 'Heerlen zei: 'Wij gaan niet over deze werknemers'. Fout! Het zijn jouw burgers. En als die vastlopen, is dat jouw verantwoordelijkheid'.

Lokale groeperingen

- **Valse bescheidenheid lokale partijen:**
Opleidingen; Subsidie; Fractieondersteuning;
- **Zuinigheid bedriegt de wijsheid.**
- **Staatscommissie parlementair stelsel:**
volgens de commissie vormt de aanwezigheid van politieke partijen in een representatieve democratie een garantie voor democratische besluitvorming.
- **VNG; BZK; ORDPA; Kennispunt lokale partijen;**

Het raadslid moet meer zijn dan zijn eigen ik.

- Liefde en belangstelling hebben voor de gemeenschap;
- De gave te ontwikkelen om de belangen van de inwoners tot de zijne te maken via raadsbesluiten;
- Open oog en oor hebben voor wat er leeft, voor al de noden en behoeften. Ook die buiten de eigen gemeente;
- Een scherp verstand te hebben om het gewicht te bepalen aan elk bijzonder belang dat in de gemeente speelt;
- Een fijn gehoor te ontwikkelen om de toon in de raadzaal te regelen, opdat zijn stem geen wanklank wordt in het algemeen akkoord;
- Vrijwillig een dienende plaats in te nemen tussen de gemeenschap.

Stellingen en meningen

1. Gemeenteraden: Het fundament van onze democratische rechtstaat!
2. Valse bescheidenheid lokale partijen want Zuinigheid bedriegt de wijsheid.
3. Gemeenteraad met alleen lokale groeperingen.
4. Leden politieke partijen openbaar.
5. Raadslid is een dagtaak.
6. Samen in en met de VPPG werken aan versterken lokale democratie.

Sheets bij inbreng Prof. Elzinga

Prof. mr. Dr. (Doude Jan) Elzinga

“Kan het lokaal-politiekstelsel overleven?”

- Hoogleraar staats-bestuursrecht
- Hoogleraar constitutioneel organisatierecht
- Redacteur columnist

DE TOEKOMST VAN HET LOKAAL BESTUUR

Kan de gemeente als politieke gemeenschap overleven?
D.J. ELZINGA

Reorganisatie van het binnenlands bestuur

- Voorbeeld: RES-regio's, Jeugdzorg, Omgevingswet etc.
- Doelmatigheid dominant.

PROBLEEM OPENBAAR BESTUUR

- ELKE INHOUD NAAR IEDERE VORM

OPENBAAR BESTUUR RICHTINGLOOS

- VOORBEELDEN

- WE WETEN NIET WAAR WE VANDAAN KOMEN, WAAR WE STAAN EN
WAAR WE NAAR TOE GAAN

DECENTRALISAT 2015: GROOTSTE OPERATIE OOIT

- VAN 20 NAAR BIJNA 40 MILJARD
- KOPPELING TAKEN EN SCHAAL
- 100+ GEMEENTEN
- DOOR DE VOORDEUR NAAR BINNEN EN DOOR DE ACHTERDEUR ER WEER UIT

De gemeente als politieke gemeenschap

- Perspectief van het nieuwe raadslid: M. Schuman, Venlo

Spectaculaire regionalisering

- Vakdepartementen dominant

DE GEMEENTE HEEFT TWEE GEZICHTEN

- JANUSKOP: POLITIEK STELSEL EN UITVOERINGSDIENST VAN DE RIJKSOVERHEID
- MEER DAN 70% IS UITVOERING

Oplossing voor het grijpen

. Moet het eerst nog erger worden?

- Opstand van onderop
- Noodklok
- In OMMEN begint vandaag de victorie

Erosie van de lokale politieke gemeenschap

- Herbezinning
- Herstel van autonomie en beleidsvrijheid
- Concept
- De gemeenteraad als raad van toezicht of als politieke arena?